

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 64 став 1 точка 22 од Законот за Народната Банка на Република Македонија ("Службен весник на РМ" бр. 3/02, 51/03, 85/03, 40/04, 61/05 и 129/06), а во врска со член 45 став 1 од Законот за платниот промет ("Службен весник на РМ" бр.113/07), Советот на Народна банка на Република Македонија донесе

О Д Л У К А

за критериуми и стандарди за работењето на платните системи (Службен весник на РМ бр.159/07)

I. Општи одредби

1. Со оваа Одлука се пропишуваат критериумите за класифицирање на платните системи според нивната значајност во платниот систем на Република Македонија и стандардите кои треба да ги исполнат за нивно ефикасно, сигурно и непречено работење.

II. Класификација и критериуми

2. Платните системи се класифицираат на следните категории:
 - а) Системски значајни платни системи
 - б) Значајни платни системи
 - в) Други платни системи
3. Класификација на одделните платни системи врши Народна банка на Република Македонија (во натамошниот текст: Народна банка), врз основа на следните критериуми:
 - Пазарното учество на вредноста на платните трансакции на одделниот платен систем во однос на вкупната вредност на платните трансакции извршени од сите платни системи од ист вид, изразено во проценти на годишно ниво.
 - Вкупните финансиски ризици кои се проценуваат преку следните индикатори:
 - а) учество на агрегираната вредност на платните трансакции извршени низ одделниот платен систем во однос на вкупната вредност на платните трансакции извршени низ МИПС системот на Народна банка, изразено во проценти на годишно ниво и
 - б) просечната дневна вредност на платните трансакции што се извршуваат низ одделниот платен систем, на годишно ниво.

- Ризикот од домино ефект (банкротот на еден учесник во одделниот платен систем да има сериозни финансиски последици врз останатите учесници во истиот платен систем) кој се проценува преку следните индикатори:
 - а) нето соодносот кој претставува учество на вредноста на платните трансакции кои се резултат на нетирањето по завршувањето на постапката на нетирање во однос на вредноста на сите платни трансакции кои учествувале во нетирањето, изразен во проценти на годишно ниво;
 - б) концентрација на вредност која претставува учество на вредноста на платните трансакции иницирани од страна на петте најголеми учесници во платниот систем во однос на вкупната вредност на платните трансакции извршени преку истиот систем, изразена во проценти на годишно ниво и
 - в) најголемата нето негативна состојба на учесник во платниот систем по завршувањето на нетирањето на годишно ниво.
4. Системски значајни платни системи се системи кои исполнуваат најмалку една од следните групи на критериуми:
- пазарно учество поголемо од 75%, агрегирана вредност поголема од 10% од вкупната вредност и концентрација на вредност поголема од 80%;
 - пазарно учество поголемо од 75%, агрегирана вредност помала од 10% од вкупната вредност, просечна дневна вредност поголема од 60 милијарди денари и концентрација на вредност поголема од 80%;
 - пазарно учество поголемо од 75%, агрегирана вредност поголема од 10% од вкупната вредност, концентрација на вредност помала од 80% и нето сооднос помал од 10%;
 - пазарно учество поголемо од 75%, агрегирана вредност поголема од 10% од вкупната вредност, концентрација на вредност помала од 80%, нето сооднос поголем од 10% и најголема негативна состојба поголема од 6 милијарди денари;
 - пазарно учество поголемо од 75%, агрегирана вредност помала од 10% од вкупната вредност, просечна дневна вредност поголема од 60 милијарди денари, концентрација на вредност помала од 80% и нето сооднос поголем од 10%;
 - пазарно учество поголемо од 75%, агрегирана вредност помала од 10% од вкупната вредност, просечна дневна вредност поголема од 60 милијарди денари, концентрација на вредност помала од 80%, нето сооднос помал од 10% и најголема негативна состојба поголема од 6 милијарди денари.
5. Значајни платни системи се системи кои исполнуваат најмалку една од следните групи на критериуми:
- пазарно учество поголемо од 75%, агрегирана вредност поголема од 10% од вкупната вредност, концентрација на вредност помала од 80%, нето сооднос поголем од 10% и најголема нето негативна состојба помала од 6 милијарди денари ;
 - пазарно учество поголемо од 75%, агрегирана вредност помала од 10% од вкупната вредност, просечна дневна вредност поголема од 60 милијарди денари, концентрација на вредност помала од 80%, нето сооднос поголем од 10% и најголема нето негативна состојба помала од 6 милијарди денари;
 - пазарно учество поголемо од 75%, агрегирана вредност помала од 10% од вкупната вредност и просечна дневна вредност помала од 60 милијарди денари;
 - пазарно учество помало од 75%, но поголемо од 25%.

6. Други платни системи се системи со пазарно учество помало од 25%.

III. Стандарди за работењето на платните системи

7. Стандарди за работењето на платните системи (во натамошниот текст: Базични принципи) се:
 - Системот треба да работи на добро поставена правна основа врз база на сета релевантна правна надлежност.
 - Со системските правила и процедури треба да им се овозможи на учесниците јасно да го согледаат секој финансиски ризик на кој ги изложува системот, при нивното учество во истиот.
 - Системот треба да има јасно дефинирани процедури за управување со кредитниот и ликвидносниот ризик, со кои се специфицираат одделните одговорности на операторот на системот и на учесниците, и кои обезбедуваат соодветни механизми за управување и контролирање на овие ризици.
 - Системот треба да обезбеди промптно финално порамнување со датумот на валута, по можност во текот на денот, а најмалку на крајот на денот.
 - Системот во кој се врши мултилатерално нетирање, во случај на невозможност да го порамни учесникот со најголема единечна обврска за порамнување, треба да биде во состојба да обезбеди најмалку навремено завршување на дневното порамнување.
 - Средствата со кои се врши порамнувањето пред се треба да се наоѓаат на сметка кај централната банка како побарувања, а ако се користат други средства (надвор од централната банка), треба да обезбедат мал или никаков кредитен ризик и мал или никаков ликвидносен ризик.
 - Системот треба да обезбеди високо ниво на безбедност и оперативна сигурност и треба да има аранжмани за непредвидени случаи кои ќе обезбедат навремено завршување на дневното процесирање.
 - Системот треба да обезбеди инструменти за извршување на плаќањата кои се практични за учесниците и ефикасни за економијата.
 - Системот треба да има реални и јавно достапни критериуми за учество кои обезбедуваат фер и отворен пристап на учесниците.
 - Раководењето со системот треба да биде ефективно, одговорно и транспарентно.
8. Платните системи класифицирани од Народна банка во категоријата Системски значајни платни системи, во своето работење задолжително треба да се усогласени со сите Базични принципи наведени во точка 7 од оваа Одлука.
9. Платните системи класифицирани од Народна банка во категоријата Значајни платни системи, во своето работење задолжително треба да се усогласени со Базичните принципи од алинеја 1, 2, 7, 8, 9 и 10 наведени во точка 7 од оваа Одлука.
10. Платните системи класифицирани од Народна банка во категоријата Други платни системи, во своето работење задолжително треба да се усогласени со Базичните принципи од алинеја 1, 2, 7, 9 и 10 наведени во точка 7 од оваа Одлука.

11. Оваа Одлука влегува во сила од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

О. бр.02-15/ХП-3/2007
27.12.2007 година
Скопје

м-р Петар Гошев, с.р.
гувернер
Претседател
на Советот на Народна банка на
Република Македонија